

Frøformering II (kunstlys)

I serien: »Sukkulenter for begyndere«, skrev Hans Grønlund i det første kapitel (»Frøformering«, KAKTUS 1981-1) om frøformering af sukkulenter under dagslysforhold, således som det almindeligvis foretages i en vindueskarm. Den følgende artikel fortæller, hvorledes frøformering kan ske under kunstlysforhold.

Det kan ved almindelig frøformering af sukkulenter under dagslysforhold, bedst betale sig at så tidligt om foråret. Derved sikrer man planterne en lang vækstsæson, før de skal igennem den første vinterhvile. Det er min erfaring, at det er den første vinter, der slår flest frøplanter ihjel. Hvis frøplanterne har haft en lang vækstsæson, er de blevet store, og så er tabet af planter ret beskedent. Da der imidlertid kræves både tilpas lys og varme, for at få en tilfredsstillende spiring og vækst, er der her i landet naturlige grænser for hvor tidligt (eller hvor sent) på året, man kan starte med frøformering i en almindelig vindueskarm. Specielt når det drejer sig om arter der spirer langsomt, vokser langsomt eller arter med meget små kimplanter, ville det være rart at kunne så tidligere, f.eks. i december. Hvis frøet skal være meget friskt for at spire, kan det være nødvendigt at så allerede så snart frøene er modne, om sommeren eller om efteråret. Til gengæld, kan man så nemt få et problem med at overvintre de små kimplanter det første år, i vindueskarmen, på grund af vinterens kulde og mangel på lys.

Begge problemer, tidlig såning eller sen såning med påfølgende overvintring, kan løses ved at anvende kunstlys istedet for naturligt lys. Under kunstlys kan man så, formere og drive sukkulenter hele året, så selv for dem uden vindueskarm er der muligheder.

Proceduren omkring selve såningen, såsom vækstmediets type og tilberedning, vanding, prikling osv., såvel som den videre pasning af de små planter, kan principielt foregå som skitseret af Hans Grønlund (KAKTUS 1981-1). Jeg har dog på visse punkter, til brug ved kunstlysformering, ændret metoden. De grønne, tynde, 6×6 cm plastpotter man kan købe i Brugsen (eller plastpotter af tilsvarende størrelse), fyldes **halvt** med Robbedalegrus, muregrus eller andet rent grus med en kornstørrelse på 0,5-2 millimeter, efter at der er lagt 0,5 cm **let** knust Leca el. lign. i bunden. Robbedalegrus (aquarieforretninger) eller mure-

grus (byggemarkeder) er næsten sterilt i sig selv, så det skulle ikke være nødvendigt at bage det. Synes man alligevel det er nødvendigt, kan man glæde sig over at det ikke lugter. Det kan være nødvendigt at skylle støv, slam eller ler ud af gruset, i en spand, inden det fyldes i potterne. Det kan også være en god idé at sterilisere frøene, ved et ophold på 2-5 minutter i 3% brintoverilte. Frøene frafiltreres i et kaffefilter, og tørres på et stykke toiletpapir.

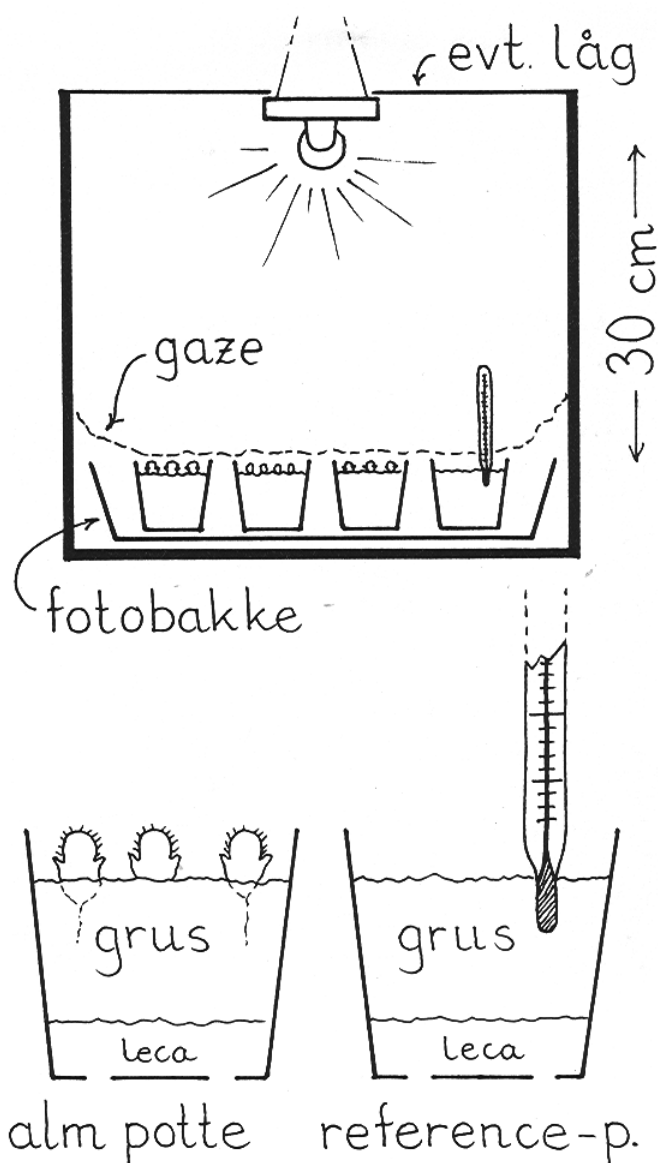
Frøene drysses ud på overfladen af gruset, der derefter klappes med en plan klods af passende størrelse, således at frø og grus er i god kontakt med hinanden. Potterne stilles i en fotobakke el. lign., og vandes nedefra ved at bakken fyldes helt eller delvist med vand. Der må godt blive stående omkring 1 cm vand i bunden af bakken indtil frøene er spiret og i den første tid derefter. Senere bør der kun stå vand i bakken når man vander.

Fotobakken med potterne henstilles i en kasse af træ eller pap, eller i et aquarium, og potterne dækkes med et stykke gazestof (fås på apoteket i metermål), se figuren. Når alle frøene er spiret kan det være nødvendigt at fjerne gassen for at give planterne lys nok, men det kan også være omvendt, at man skal lade gassen blive for at dæmpe lyset en smule. Man må prøve sig frem. Bliver planterne blårøde, får de for meget lys. Man skal heller ikke være alt for rask med at fjerne gassen, idet den sørger for fugtig luft omkring de små planter, indtil de har fået ordentlige rødder. Kassen stilles det varmeste sted i huset, hvor man samtidig kan holde ud at have et lysstofarmatur hængende over, eller bedre i kassen. Det bedste er en kasse der er så stor og høj, at hele armaturet kan være i kassen og alligevel hænge ca. 30 cm over potterne. På denne måde opnår man at al lysenergien bliver til varme nede i kassen (det kan være nødvendigt at lægge låg på kassen), samtidig med at man undgår generende reflekser fra lysstofrørene ud i rummet. Ved at hæve eller sænke armaturet, kan man finde frem til en position af armaturet der giver omkring 30°C i en referencepotte, der er henstillet blandt de andre potter. Referencepotten er identisk med de andre potter, blot er der ikke sået i den, og så har den et termometer med den følsomme del anbragt i den øverste centimeter af gruset. Ved hjælp af referencepotten kan man til stadighed kontrollere at temperaturen holder sig på godt 30°C, når lyset er på, og man kan ved at

pille lidt med en finger i grusoverfladen, også kontrollere om fugtigheden er optimal. Der må, når planterne er vokset lidt efter spiringen, ikke stå vand imellem gruskornene, bortset fra når man vander, men gruset skal nærmest være så fugtigt som når man bygger sandslotte, dvs. sammenhængende. 1 eller 2 lysstofrør på 20 W, giver rigeligt lys og varme, og det skulle ikke være svært at finde en papæske med en længde der er tilstrækkelig til at kunne rumme et 20 W armatur. Armaturet kan købes færdigt, eller man kan bygge det selv, det sidste er det billigste. Et aquariearmatur kan naturligvis også anvendes. Farven på det anvendte lys er ikke så afgørende så længe der er tale om kimplanter, blot det ikke er alt for infrarødt eller gult. Grønt er naturligvis helt udelukket. Glødelamper er således uanvendelige, hvorimod de almindeligvis, i beboelser, anvendte lysstofrør er udmærkede. Det gælder lysstofrør med farvebetegnelserne: »Varmhvidt de luxe«, »Hvidt de luxe« eller »Natural de luxe«. Derimod er følgende rør uegnede: »Dagslys«, »Hvidt«, »Varmhvidt«, »Intima de luxe«, »Miljø«, »U-hvidt« og endelig de blårøde fluora, farvekode 77, grolux, etc. De sidste blårøde rør, samt det ovenfor nævnte »Dagslys« er derimod, hver for sig eller kombineret, velegnede til større planter, vi kan godt kalde dem voksne, der skal have en større andel af blåt lys og en større lysstyrke end kimplanter.

Lyset skal være tændt 12-14 timer, i en sammenhængende periode i døgnet. Når planterne får torne, vil det være en fordel om forskellen mellem dag og nattemperaturen kunne blive 15-20°C, det vil stimulere væksten, selvom planterne nu nok skal vokse selvom forskellen kun er 5-10°C. Man kan eventuelt bære kassen med planter og det hele ud i køkkenet, eller andet køligt sted om natten.

Som eksempel på en plante, som jeg selv med held har dyrket under kunstlys, kan nævnes *Euphorbia obesa*, hvis frø skal være meget friske for at give en rimelig spiringsprocent. *E. obesa*, sået om sommeren eller om efteråret, hvor frøet er 0-3 måneder, spirer 100% og kimplanterne er store og vokser hurtigt, den første tid til 5 øre størrelse, men derefter går det utroligt langsomt. Imidlertid er det let at føre dem gennem vinteren, under kunstlys, og så sætte dem i vindueskarmen i slutningen af marts. Man skal blot huske at skygge planterne af i den første tid, hertil er gaze velegnet, og gradvist over nogle dage vende dem til det kraftigere lys. Det gælder i det hele taget: kunstlys er en nødløsning, de små planter skal have dagslys så hurtigt forholdene er til det, det giver den bedste vækst.

Det betyder imidlertid ikke, at man ikke kan dyrke sukkulenter i længere tid under kunstlys. Følgende planter blev sået og holdt under kunstlys i 2 år (2 vintre): *Melocactus azureus*, *Echinofossulocactus lancifer*, *Homalocephala texensis*, *Astrophytum capricorne v. senile*, *Turbiniacarpus polaskii*, *Gymnocalycium hybopleurum*, *Ferocactus glaucescens*, tillige med forskellige agaver og mesembryanter. Planterne voksede meget langsomt, men da de efter 2 års forløb blev sat under dagslys, steg væksten til den normale hastighed. Derfor: prøv med kunstlys, det kan godt lade sig gøre. Det kan ikke undgås at man har lidt uheld i starten, men efter lidt erfaring finder man hurtigt ud af hvorledes planterne skal passes, og da er det en spændende udvidelse af stuekulturens muligheder.

Bruno B. Toxwenius